Människovärde

NR 2/2020

Barnmorskemålen – politik eller juridik?

NYHET

SIDA 6 Ny ordförande för Människovärde

TEMA: Samvetsfrihet

SIDA 7 Barnmorskorna begär resning

TEMA: Abort

SIDA 9 Coronapandemin utnyttjas för att kringgå säkerhetskrav på abort

En röst i vår tid för människovärdet

Om oss

Människovärde är en ideell förening som vill verka för en ökad respekt för människans unika och okränkbara värde, från befruktningen till livets naturliga slut, samt vara ett forum för en konstruktiv etisk dialog i frågor som rör människovärdet.

Vårt arbete vilar på den kristna värdegrunden att allt mänskligt liv är lika mycket värt från befruktning till en naturlig död och på människovärdesprincipen, som är en av de grundläggande etiska principerna i samhället. Principen innebär att varje människa har ett unikt människovärde, oberoende av ålder, personliga egenskaper eller prestationer.

Verksamheten utgår från följande tre uppdrag: opinionsbildning, utbildning och rådgivning.

Våra ämnesområden är abort, dödshjälp, fosterdiagnostik, samvetsfrihet, sexuell hälsa och surrogatmödraskap.

Historik

Under 2017 gick föreningen Ja till Livet och stiftelsen Provita ihop och bildade föreningen Människovärde. Ja till Livet grundades 1990 och fokusfrågor var abort, dödshjälp och samvetsfrihet. Provita arbetade under många år för utbredandet av den kristna etiken i samhället och för att främja människovärdesprincipen. Fokusfrågor var samvetsfrihet, dödshjälp, fosterdiagnostik och surrogatmödraskap. Provita startade även jourtelefonen Livlinan för att ge råd, stöd och hjälp till kvinnor som funderar på att göra abort eller har gjort abort. Webbtidningen Liv&Rätt drevs också av Provita.

Läs mer på människovärde.se/om-oss

Ledare

Samvetsfrihet är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle

Många frågor finns kring Europadomstolens beslut att inte ta upp barnmorskemålen. Varför avgjordes ett så stort och viktigt ärende av en jury på tre domare, vilket bara sker i enklare ärenden? Varför fick en svensk domare med bakgrund inom bland annat jämställdhetsmyndigheten, som är underställd regeringen, fatta beslut där just regeringen är motpart? Är det politik eller juridik som styrt?

I det här numret tittar vi lite närmare på beslutet och på den svidande kritik som Europadomstolen fått. Du kan också läsa om barnmorskornas upplevelser under processen och om den resningsansökan som de nu lämnat in.

Samvetsfrihet är enligt internationella konventioner en mänsklig rättighet och en självklarhet i de flesta länder i Europa. Samvetsfrihet finns i världens demokratier och det är enbart i auktoritära samhällen som man inte får lyssna på sitt samvete, där är rätten till samvetet avskaffad.

Du kan även läsa om vår nya ordförande. Vi ser fram emot att få fortsätta utveckla arbetet tillsammans med henne.

I kampen för människovärdet

Cecilia K. Björfjell, ansvarig utgivare

människovärde

Tidning utgiven av föreningen Människovärde

Kontakt: Sylveniusgatan 5 • 754 50 Uppsala
018–12 93 00 • info@manniskovarde.se
Webb: människovärde.se

Ansvarig utgivare:
Cecilia K. Björfjell
cecilia@manniskovarde.se
Layout: DjESIGN
Tryckeri: Ljungbergs
Utgåvor: 3–4 ggr/år

Människovärdes styrelse:
Johanna Byman (ordförande), Emelie Rynningsjö, Carolina Stigson, Cecilia K. Björfjell, Brita Storlund

Gåvor till Människovärde:
Bankgiro: 5219-0238
OCR: 5223-1198
Swish: 123-147 13 41

Omslagsfoto: Signe Marie Andreasson

TEMA:
Samvetsfrihet

Jävsförhållanden i Europadomstolen?

Europadomstolen valde att inte pröva samvetsfrihet för barnmorskor, trots att Sveriges förhållningssätt skiljer sig från majoriteten av de europeiska länderna. Beslutet har kritiserats för att vara baserat på politik och inte på juridik. Frågan om jävsförhållanden har också aktualiserats. Bland annat för att den svenska domaren Erik Wennerström arbetat många år på justitiedepartementet och jämställdhetsmyndigheten, vilka är underställda regeringen. Dessutom var han så sent som 2017 och 2018 generaldirektör på BRÅ (Brottsförebyggande rådet). Enligt BRÅ:s årsredovisningar för dessa år hade man täta samarbeten med SKL (numera SKR, Sveriges kommuner och regioner) som var barnmorskornas motpart i den svenska rättsprocessen.

Barnmorskemålen är komplexa och samvetsfrihet för vårdpersonal enligt Europadomstolens artikel 9 har inte tidigare prövats, varför det är anmärkningsvärt att beslutet fattades av endast tre domare. Tre domare brukar fatta beslut i enkla ärenden där det redan finns en etablerad tillämpning. Eftersom i stort sett hela resten av Europa tillämpar samvetsfrihet för barnmorskor borde det ha prövats. Varför är situationen så exceptionell att Sverige tillåts avvika från den europeiska samsynen? I de fall där samsynen är stark, är förväntningarna vanligtvis större på enskilda nationer att anpassa sig till den europeiska standarden.

Organisationen ECLJ (European Center for Law and Justice) gav i februari ut en rapport där opartiskheten bland domare i Europadomstolen ifrågasätts. Bland annat uppmärksammas att domare som tidigare varit aktiva i en viss organisation, som exempelvis Amnesty och Open Society Foundation (grundat av den kände miljardären George Soros), har tillåtits döma i ärenden där samma organisation varit part. Trots den uppmärksamhet som rapporten fått, valdes en av de kontroversiella domarna i april till posten som sektionsordförande. Den ifrågavarande domaren var omnämnd i rapporten på grund av sina många års bakgrund inom Open Society i Bulgarien och New York. Ändå hade han i minst tio ärenden suttit som domare där Open Society varit part.

Redaktionen

TEMA:
Samvetsfrihet

Foto: Abraham Engelmark

Svidande kritik av experter angående barnmorskemålen

I Människorättspodden del fem och sex intervjuas de juridiska ombuden för barnmorskorna, samt Reinhold Fahlbeck, professor emeritus i arbetsrätt. Samtliga riktar skarp kritik mot Europadomstolens beslut att inte pröva barnmorskornas rätt till samvetsfrihet.

Det första man anmärker på i podden är att den allmänna opinionen har varit fientlig mot barnmorskorna. Anmärkningsvärt är att ministrar och till och med statsministern uttalat sig i media mot barnmorskorna. Bottennappet var Mona Sahlins jämförelse med islamister som rest till Irak och Syrien för att ansluta sig till islamiska staten.

I podden får vi höra inspelningar från rättegången där en chef uttryckte att det var ”fullständigt otänkbart” att någon som offentligt uttryckt åsikter mot abort skulle kunna jobba på en förlossningsavdelning. Dock säger hon i samma veva att de i vanliga fall brukar kunna lösa sådana situationer. En vårdenhetschef medger att det indirekt var medieuppmärksamheten som var skäl till beslutet att dra tillbaka Ellinor Grimmarks anställning. Detta står helt i strid mot repressalieförbudet som finns i svensk yttrandefrihetsgrundlag.

Advokat Percy Bratt med mångårig juridisk erfarenhet i människorättsfrågor ifrågasatte inte bara beslutet att inte pröva målet, utan även att beslutet fattats av endast tre domare, och att beslutet var flera sidor långt. Tre domare brukar fatta beslut endast i enklare ärenden, där det redan finns en etablerad tillämpning, och beslutet brukar då sammanfattas på några rader. Eftersom samvetsfrihet enligt Europakonventionens artikel 9 för vårdpersonal inte tidigare prövats borde det ha prövats till och med i stor kammare med 17 domare.

Bratt kritiserar också att man i beslutet hoppar över de frågor som är svåra att motivera. Exempelvis den starka samsyn som finns i övriga europeiska länder om samvetsfrihet för barnmorskor, vilket betyder att länder som avviker från den samsynen förväntas anpassa sig. Man nämner inte heller den uppenbara kränkningen mot barnmorskornas yttrandefrihet. Att förlora jobbet och därmed försörjning, samt tvingas åka utomlands för att utöva sitt yrke, är enligt Bratt en stor inskränkning. Dock anser man i beslutet att den inskränkningen är proportionerlig.

Professor emeritus i arbetsrätt, Reinhold Fahlbeck, skräder inte heller orden angående beslutet och kallar det ”juridiskt felaktigt” och ”intellektuellt ohederligt”. Han hänvisar till bland annat abortlagens förarbete där samvetsfrihet omnämns som underförstådd och självklar. Det är enligt Fahlbeck enbart om man vill avskaffa samvetet och få ett auktoritärt samhälle utan rättssäkerhet som man kan använda ordet ”vårdvägran”.

Sammanfattningsvis konstateras att beslutet är bristfälligt och att toleransen i samhället måste stärkas.

Brita Storlund, kommunikatör
Människovärde

Foto: Signe Marie Andreasson

Foto: Abraham Engelmark

Två modiga barnmorskors berättelser

I del fyra av Människorättspodden får vi höra Ellinor Grimmarks och Linda Steens upplevelser av kampen för samvetsfrihet, som i Ellinors fall började redan 2013 och i Lindas fall 2015. Efter att alla rättsliga processer i Sverige uttömts, lämnade de in anmälan till Europadomstolen i juni 2017. I mars 2020 kom så beskedet att prövningstillstånd nekas.

Ellinor Grimmark hade inte kunnat föreställa sig att det skulle vara något problem att jobba som barnmorska och inte behöva bistå vid aborter, eftersom hon redan kände till att vissa jobbade med samvetsklausul. Eftersom hon ville vara ärlig tog hon upp detta med arbetsgivarna i ett tidigt skede, och nekades först två jobb på grund av detta, innan hon fick löfte om jobb på förlossningsavdelningen vid Värnamo sjukhus. Ellinor var tydlig med att hon kunde jobba med precis vad som helst och vilka tider på dygnet som helst, men inte med aborter. Man lovade då att lösa frågan om samvetsfrihet. Det var brist på barnmorskor på förlossningsavdelningen och statistiskt sett utfördes där endast en abort per år.

Dock drogs löftet om anställning tillbaka efter att chefen läst i tidningen att de två andra sjukhusen anmälts till Diskrimineringsombudsmannen. Man ansåg att Ellinor inte borde ha uttryckt sina åsikter om abort offentligt. På grund av detta följde sedan en rättslig process vid Jönköpings tingsrätt och senare vid Arbetsdomstolen. I tingsrätten var stämningen högljudd och fientlig bland åskådare. Anmärkningsvärt var också att chefer under ed förnekade vad de tidigare sagt.

Under rättegångarna har både Ellinor själv och hennes juridiska ombud fått ta emot obehagliga meddelanden och telefonsamtal. ”Jag önskar att din mamma hade gjort abort” var bland annat ett meddelande som Ellinor fick. Någon ringde och spelade musik eller bara andades i telefonen, och till och med hot uttalades.

I början av processen upplevde Ellinor förståelse från journalister, men med tiden hårdnade tonen även bland dem. Vid tiden för rättegången ställde de inte längre faktafrågor utan frågor med en tydlig ideologisk agenda.

Ellinor kommer att stanna i Norge där hon tillåts jobba med sitt drömyrke, med samvetsfrihet. Hon upplever att klimatet i Norge är helt annorlunda än i Sverige. Hon har utan undantag blivit positivt bemött i Norge, och där har man svårt att förstå varför inte Sverige tar emot henne med öppna armar.

Linda Steen visste inte heller när hon började sin utbildning till barnmorska att samvetsfrihet skulle bli ett problem. Bland annat för att aborter är en uppgift för läkare enligt abortlagen. Dessutom kände hon till en operationssköterska som inte behövde bistå vid kirurgiska aborter. Linda var från allra första början tydlig i sin kontakt med arbetsgivare att hon inte kunde medverka vid aborter. Hon fick då beskedet att det inte fanns någon plats för henne någonstans inom organisationen på grund av dessa åsikter. Ingen var villig att ens diskutera saken.

Kärnan i barnmorskeyrket är att hjälpa till vid förlossningar och på BB, medan aborter endast utgör en mindre del av arbetet. Detta avspeglas även i utbildningen där största delen av praktiken görs på förlossning och BB, medan abortpraktiken avklaras på en halv dag. Yrket är dessutom brett och innehåller så många olika uppgifter att vissa barnmorskor under sitt arbetsliv kanske aldrig arbetar med förlossningar. Linda noterar att dessa inte på motsvarande sätt anses vara inkompetenta eller olämpliga, trots att de inte heller utför alla uppgifter som ingår i utbildningen. Under rättegången framkom också att vissa barnmorskor fått undantag från att delta i förlossningar eftersom det var känsligt för dem på grund av att de själva inte kunde få barn.

Lindas erfarenhet är att ordet ”samarbete” betyder olika i Norge och Sverige. I Norge betyder det att alla inte behöver göra samma sak, medan det i Sverige betyder att alla ska gå i takt i samma led, och avvikande åsikter om abort tolereras inte. Linda har precis som Ellinor också bara mött förståelse i Norge trots att hon är i minoritet även där. Kollegorna i Norge kan resonera med ödmjukhet och respekt om svåra existentiella frågor, även om de själva är positiva till fri abort.

Brita Storlund, kommunikatör
Människovärde

Nyhet

Ny ordförande för Människovärde

Johanna Byman är vald till ny ordförande för Människovärde. Hon bor i Borås med maken David och deras tre barn. Johanna är sedan drygt ett år tillbaka ansvarig för Människovärdes jourlinje, Livlinan, och har varit ledamot i Människovärdes styrelse det senaste året. Hennes sjuksköterskeutbildning och bakgrund inom vården kommer vara betydelsefull för organisationen. Hon är en person med ett stort hjärta för Människovärdes viktiga frågor och vi på Människovärde ser fram emot att fortsätta utveckla arbetet tillsammans med Johanna.

En längre intervju med Johanna finns på vår blogg: manniskovarde.se/blogg.

Vi vill tacka tidigare ordförande, Monika Severin, för hennes arbete under de år som varit, samt önska henne lycka till framöver i sitt arbete som kampanjledare för organisation Heart of Evangelism och ordförande för Indian Children.

Nya ledamöter i Människovärdes styrelse

Följande tre personer är nya ledamöter i Människovärdes styrelse:

Carolina Stigson är gift med Eddie, bor i Huskvarna och har nyligen fått sitt första barn. Carolina har en examen inom organisation, ledarskap och ekonomi. Hon är kreativ inom musik, målmedveten och driven i sina engagemang.

Brita Storlund har en magisterexamen i mänskliga rättigheter från Uppsala universitet och en magister i utvecklingspsykologi från Åbo akademi. Brita har arbetat ungefär 10 år inom skolvärlden både i Sverige och i Finland. Senaste åren inom vård och omsorg i Uppsala kommun. Brita bor i Uppsala och arbetar som kommunikatör på Människovärde.

Cecilia K. Björfjell bor i Uppsala med sin man, son och dotter. Hon är beteendevetare med fil. kand i pedagogik, och har stor erfarenhet av internationellt arbete, efter att ha arbetat på Europeiska unionens råd i Bryssel under många år. Cecilia arbetade tidigare på stiftelsen Provita och är idag verksamhetsansvarig på Människovärde, samt ansvarig utgivare för Människovärdes papperstidning.

TEMA:
Samvetsfrihet

Barnmorskorna begär resning

Den 18 maj meddelade Skandinaviska Människorättsjuristerna att resningsansökan till Europadomstolen angående barnmorskefallen är inskickad. Resningsansökan grundar sig på tre punkter:

1. Beslutet från Europadomstolen borde inte ha avgjorts av en kommitté bestående av endast tre domare. Enligt Europakonventionen artikel 28 är en kommitté till för rutinärenden där en tillämpad praxis redan existerar. Så var inte fallet med barnmorskemålen, och borde därför avgöras i kammare.

2. Den svenske domaren Erik Wennerström har som bekant kopplingar till svenska regeringen, till Sveriges kommuner och regioner, samt till RFSU: – Under Wennerströms tid som generaldirektör för BRÅ (Brottsförebyggande rådet) fanns så sent som 2017 samarbeten med SKL (numera Sveriges kommuner och regioner) som var barnmorskornas motpart i de svenska processerna. SKL fick då även ekonomiskt bidrag från BRÅ. – Under Wennerströms tid i insynsrådet vid Jämställdhetsmyndigheten 2018 satt även SKL:s VD i samma insynsråd. – Samtidigt var RFSU:s tidigare ordförande Åsa Regnér jämställdhetsminister, och RFSU har fått ekonomiskt bidrag från Jämställdhetsmyndigheten. – Det finns dessutom en koppling mellan SKL och RFSU. De har bland annat skrivit en debattartikel tillsammans mot samvetsfrihet för barnmorskor.
Wennerström har dessutom haft olika befattningar under den svenska regeringen under 30 års tid. Detta blir problematiskt eftersom ministrar och till och med statsministern uttalat sig negativt om barnmorskorna och samvetsfrihet. Dåvarande folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström fälldes i KU (konstitutionsutskottet) för att han uttalat sig om fallen redan innan lagakraftvunnen dom.

3. I beslutet har man missat att ta hänsyn till den breda samsyn som råder i övriga Europa gällande samvetsfrihet för vårdpersonal, vilket i vanliga fall leder till att det land som avviker får anpassa sig. Man har inte heller kommenterat exempelvis resolution 1763:2010 som är tydlig med att vårdpersonal som åberopar samvetsfrihet vid abortingrepp inte får diskrimineras.

Europadomstolen har alltså i barnmorskefallen inte berört den viktiga frågan om samsyn som råder i Europa angående samvetsfrihet. Varför är situationen så speciell just här att samvetsfrihet inte skulle kunna tillämpas på samma sätt som i övriga Europa? Eftersom samsynen är så stark, borde Sverige inte tillåtas att avvika från övriga länders praxis. Under våren har Europadomstolen också starkt kritiserats för att jävsförhållanden bland domare förekommer. Nu har den sin chans att göra om och göra rätt i barnmorskefallen, och påbörja arbetet för ett återupprättat förtroende.

Redaktionen

Människovärde arbetar inom följande ämnesområden:

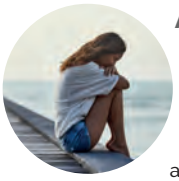

ABORT
Vi vill öka respekten för de ofödda barnen så att de ses som egna individer och omtalas som barn. Vi vill se en minskning av de höga aborttalen i Sverige och goda alternativ till abort. Vi vill arbeta för en nollvision för aborter, det vill säga för ett samhälle där ingen ska behöva genomgå en abort och där efterfrågan minskas.

DÖDSHJÄLP

Vi vill verka för rätten till liv och för att det nuvarande förbudet mot dödshjälp och läkarassisterat självmord bevaras. Vi vill främja respekten för livet i alla faser och stödja initiativ för livshjälp istället för dödshjälp. Respekten för livet måste alltid vara det etiska rättesnöret i vården. Vårdens grundläggande etik är trots allt att aldrig skada, om möjligt bota, ofta lindra, alltid trösta.

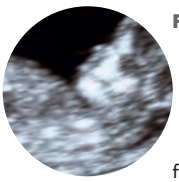

FOSTERDIAGNOSTIK
Vi är positiva till fosterdiagnostik, men motsätter oss den fosterdiagnostik som används i syfte att utsortera ofödda barn med diagnoser och funktionsnedsättningar. Vi vill lyfta fram varje människas unika värde och arbeta för ett samhälle där alla människor är välkomna, oavsett egenskaper, funktionsnedsättningar och sjukdom.

SAMVETSFRIHET

Vi arbetar för rätten till samvetsfrihet inom vården i Sverige. Vårdpersonal skall inte behöva utsläcka en annan människas liv, varken genom abort eller dödshjälp. Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet som slås fast i Europakonventionen och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

SEXUELL HÄLSA
Vi förespråkar en sexuell och reproduktiv hälsa som innefattar en helhetssyn på människan, där människovärdet är i fokus. Det handlar om kvinnan, mannen och barnet som kan bli till. Sex handlar om alla dessa individer och kan inte enbart handla om den egna tillfredsställelsen. Vi vill främja information som gör att varje människa kan fatta hälsosamma val som berör deras sexualitet.

SURROGATMÖDRASKAP

Vi tar ställning mot all form av surrogatmödraskap eftersom det leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara objekt och handelsvaror. En människa skall inte kunna beställas, säljas eller köpas till något pris.

Nu behöver vi fler understödjare.
Bli MEDLEM, MÅNADSGIVARE eller GÅVOGIVARE!

MEDLEM – du stöttar oss med en årlig medlemsavgift
Familj 345 kr/år • Enskild medlem 275 kr/år • Pensionär/Student 175 kr/år

MÅNADSGIVARE – du stöttar oss med en gåva varje månad, antingen via autogiro eller inbetalningsavi.

GÅVOGIVARE – du stöttar oss med en gåva när det själv passar dig.
Swish: 123-147 13 41 • Bankgiro: 5219-0238

För att bli medlem eller månadsgivare anmäl dig via vår hemsida, människovärde.se, eller mejla oss på info@manniskovarde.se.
Du kan också ringa oss på 018-12 93 00.

Coronapandemin utnyttjas för att kringgå säkerhetskrav på abort

WHO (Världshälsoorganisationen) sällar sig till de radikala abortförespråkarna som exempelvis Planned Parenthood och RFSU, och framhåller att abort bör ses som en viktig service under coronapandemin. Annan sjukvård och operationer skjuts på framtiden för att förhindra smittspridningen och lösgöra resurser inom vården. När det gäller aborter gör man tvärtom. WHO verkar således se abort som ett lika nödvändigt ingrepp som vård av coronapatienter. Samtidigt har man på vissa ställen i Sverige börjat skjuta upp exempelvis cancer- och hjärtoperationer.

WHO öppnar upp för att medicinska aborter fram till vecka 12 i sin helhet ska kunna utföras hemma. Hittills har det första abortpillret tagits på abortmottagning och det andra antingen på abortmottagning eller hemma. Man föreslår att även annan personal än gynekologer ska kunna bistå vid abort och prutar därmed på säkerheten. Kritiker varnar för att detta förfarande kommer att äventyra kvinnors hälsa och liv. Abortpiller är inte så riskfria som man vill göra gällande. Enligt ett upprop från läkare får omkring 5 procent av kvinnor som gjort medicinsk abort komplikationer. De vanligaste är kraftiga blödningar, och dessa kvinnor kommer att behöva vård på en akutavdelning som redan är under stor press på grund av Coronapandemin.

För många kvinnor kan det även vara en traumatisk upplevelse att genomgå en abort. Vid en hemabort är kvinnan helt utlämnad åt sig själv, men det verkar inte WHO se som något större bekymmer. Detta visar tyvärr att de psykologiska konsekvenserna inte heller tas på allvar.

I ett gemensamt upprop från organisationer från omkring 30 europeiska länder ställer man krav på regeringarna att se till att tillgången till abort säkras under coronapandemin. Inte helt oväntat står bland andra RFSU, Amnesty International och Human Rights Watch med. Bland de krav som ställs ingår att auktorisera primärvårdsläkare och barnmorskor att tillhandahålla tidiga medicinska aborter. Man kräver online-konsultationer och att båda abortpillren ska kunna tas hemma.

I USA har ett flertal personer testat att beställa abortpiller, och de har fått dem utskrivna utan att de behövt varken identifiera sig eller visa något som helst bevis på graviditet. ”Löjligt enkelt” kommenterade en kvinna på Twitter. En ung man kunde köpa abortpiller utan att varken ålder, identitet eller hur långt graviditeten var gången kollades. Han försäkrades bara att det var säkert och enkelt att ta dem. Med ett påhittat namn på en kvinna kunde alltså en man beställa abortpiller på nätet.

RFSU skriver i ett pressmeddelande att ”Inget land och ingen ledare ska komma undan med att använda krisen för att begränsa kvinnors liv och hälsa”. Människovärde anser att ingen av organisationerna som deltar i ovannämnda upprop ska komma undan med att använda krisen för att riskera kvinnors liv och hälsa.

Redaktionen

Rättspositivismen och de svenska barnmorskefallen

Olof Edsinger, generalsekreterare för Svenska Evangeliska Alliansen, har skrivit en analys gällande barnmorskefallen och den rättspositivistiska kultur som har bidragit till hur dessa har behandlats. Vi återger här en förkortad version av artikeln.

Vi är många som känner en sorg över hur Sverige har hanterat de så kallade barnmorskefallen. Inte nog med att barnmorskorna och deras biträden har haft opinionen emot sig. De rättsinstanser som har tagit upp deras fall har visat prov på en närmast total ovilja att pröva det som borde vara fallens kärna: frågan om samvetsfrihet inom sjukvården, med hänvisning till Europakonventionen och andra internationella dokument som vi i Sverige har ratificerat.

Själv ser jag åtminstone tre paralleller mellan barnmorskemålen och den rättspositivism som så starkt präglar det svenska samhället:

För det första har vi motviljan mot naturrätten, i detta fall manifesterad genom den samvetsfrihet som skyddas av Europakonventionens nionde paragraf. Gemensamt för alla instanser i rättsprocessen – både i Sverige och i Strasbourg – är nämligen att de inte ens har prövat om avskedandet av barnmorskorna bröt mot denna mänskliga rättighet.

För det andra har vi det endimensionella sättet att resonera i sakfrågan, som blir tydligt både i de skrivna domarna och i den medierapportering som har åtföljt fallen. Påfallande ofta har barnmorskornas agerande beskrivits som arbetsvägran, trots att abortfrågan rymmer betydligt fler nyanser än detta – inte minst om man beaktar att det här handlar om sena aborter, utförda på sjukhusets förlossningsavdelning. Genom sitt förhållningssätt har domstolen skjutit de moraliska frågorna åt sidan för att i stället fokusera på lagens bokstav: ”Din arbetsgivare vill att du gör detta. Du vill inte göra som arbetsgivaren säger. Alltså är du en lagbrytare.”

För det tredje har vi det socialistiska demokratibegreppet: Eftersom majoriteten av våra folkvalda politiker (och i detta fall: majoriteten av befolkningen i stort) är skeptiskt inställda till samvetsfrihet som mänsklig rättighet, kan man köra över den minoritet som tänker annorlunda trots att de har konventionerna på sin sida. Maktförhållandena talar starkare än metafysiska frågor som sanning och rättfärdighet. En klassiskt rättspositivistisk hållning!

Slutligen kan noteras att allt detta förutsätter ett mått av konformism från den dömande maktens sida. Om domstolarna hade varit helt och hållet oberoende av statsmakten, och därmed opåverkbara av våra politiker och opinionsbildare, hade vi med stor sannolikhet fått ett annat utslag i frågan – i alla fall från Europadomstolens sida. Men här finner vi samtidigt ett problem, som har med just det som jag här har beskrivit att göra: Det svenska rättsväsendet är närmast unikt i den demokratiska världen för sina kopplingar till den politiska makten!

Det är här som journalisten Maciej Zaremba landar i sin artikel ”Orättens rötter” om den svenska rättspositivismen. När han skrev den var det fortfarande följande ordning som gällde:

Foto: Abraham Engelmark

”I Sverige tillsätter regeringen enväldigt och utan minsta kontroll eller insyn cirka 150 av de högsta domartjänsterna. I själva verket äger demokratin större insyn i den kommunala parklekens personalärenden än i utnämningarna av de främsta bland rättens väktare.

Effekterna av denna kvarleva från fördemokratisk tid är lätta att skåda. Det är till exempel svårt att bland de högsta domarna hitta särskilt många med långvarig domarerfarenhet. Däremot har de flesta under lång tid varit arbetskamrater med en eller flera ministrar. Mot den bakgrunden är det inte ägnat att förvåna att Högsta domstolens och Regeringsrättens (prejudicerande) utslag ofta andas inlevelse med regeringens och myndighetens perspektiv, i synnerhet när det krockar med en enskild medborgares rättsanspråk.”[1]

I och med en lagändring för tio år sedan (2010:1390) kom vissa delar av vad Zaremba beskriver att förändras, men än i dag är det regeringen som har sista ordet vid alla domarutnämningar. Det är också Justitiekanslern och Justitieombudsmännen som står för tillsynen av domarkåren – och både JK och JO är politiskt tillsatta.

Och hur var det egentligen med den svenske domare som var med och författade det Europadomstolens beslut i barnmorskemålet, som nästan rakt av kopierade resonemangskedjan från de svenska domstolarnas behandling av ärendena? Jo, han hade i två långa decennier arbetat för svenska staten, och även ingått i det så kallade insynsrådet på den nyligen startade Jämställdhetsmyndigheten. Vad man på denna myndighet har för syn i abortfrågan är lätt att räkna ut, och det är svårt att tro att nämnde domare skulle vara opåverkad av att hans kollegor från de senaste decennierna förväntade sig ett beslut i stil med det som nu har presenterats av Europadomstolen.

I sann rättspositivistisk anda konstaterade han också – tillsammans med sina kollegor från Cypern och Malta – att beslutet att förklara barnmorskorna för oanställbara ”hade tillräcklig grund i den svenska lagstiftningen och att den var föreskriven av lagen”.[2] När alla andra dimensioner av frågan har skalats bort är det ju detta som räknas.

Olof Edsinger, generalsekreterare Svenska Evangeliska Alliansen

[1] Maciej Zaremba, "Orättens rötter" i Moderna tider 62–63 1995/96.
Hämtad från https://bit.ly/2XpuznC
[2] https://bit.ly/3eKbMJD

Den längre versionen, med bakgrundsteckning och ytterligare fakta, finns på vår hemsida, maniskovarde.se/amnen/#samvetsfrihet.

När du läst klart den här tidningen
ge den gärna vidare till någon annan!

Vill du vara med
i kampen för
MÄNNISKOVÄRDET?

Swish: 123-147 13 41
Bankgiro: 5219-0238

människovärde

Kristen i vården
och omsorgen?

SKSF
Sveriges Kristna
Sjukvårdsförbund

FÖRSÄKRAD VS FÖRTVIVLAD

Vi ser till att ert företag har rätt försäkring!
www.fkomp.com | 018-37 01 45

FÖRSÄKRINGS
kompetens

Försäkringskompetens är försäkringsförmedlare med stor erfarenhet inom företagsförsäkring och riskhantering